

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

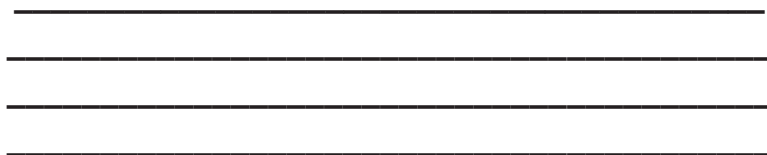
Т.П. Ткачук

УКРАЇНСЬКА МОВА

Робочий зошит

6 клас

Видання сьоме, доповнене та перероблене

*Схвалено для використання у закладах загальної середньої освіти
комісією з української мови Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

УДК 821.161.2(075.3)
Т 48

Рецензенти:
кандидат педагогічних наук, доцент
Л.М. Златів
кандидат педагогічних наук, вчитель української мови
М.М. Николин

*Схвалено для використання у закладах загальної середньої освіти
підтверджується відповідним листом ІМЗО
(<https://bohdan-books.com/grifmon/>)*

Ткачук Т.П.

Т 48 Українська мова : робочий зош. : 6 кл. / Т.П. Ткачук. — Вид. 7-е, доп. та переробл. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2020. — 160 с.
ISBN 978-966-10-6348-7

Робочий зошит з української мови охоплює весь програмовий матеріал для 6-го класу. Посібник відповідає оновленій навчальній програмі Міністерства освіти і науки України з української мови.

Кожна тема містить різнорівневі вправи та завдання, короткі пояснення й закінчується підсумковою роботою. Вправи з ключами, кросворди та інші цікаві завдання допоможуть зробити процес вивчення та засвоєння необхідного матеріалу цікавим і доступним.

Для вчителів української мови та учнів 6-го класу.

УДК 821.161.2(075.3)

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина даного видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.*

ISBN 978-966-10-6348-7

© Навчальна книга — Богдан, виключна
ліцензія на видання, оригінал-макет, 2020

Умовні позначення

— вправи підвищеної складності

— матеріал для запам'ятовування

— ключ до вправи

— скоромовки

УВАГА!

Завантажуйте безкоштовний інтерактивний додаток,
використовуючи детальну інструкцію, за покликанням:

bohdan-digital.com/009487

Технічна підтримка: (0352) 52-06-07, 067-352-09-89;
admin@bohdan-digital.com

ЗМІСТ

ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО В 5-му КЛАСІ.....	5
Словосполучення та речення. Головні та другорядні члени речення.....	5
Просте й складне речення. Звертання. Вставні слова.....	7
Пряма мова. Діалог. Розділові знаки при прямій мові та діалозі.....	11
Орфограми в коренях, префіксах, суфіксах.....	13
<i>Підсумкові завдання до теми “Повторення та узагальнення вивченого”</i>	15
ЛЕКСИКОЛОГІЯ.....	19
Діалектизми, архаїзми, неологізми, професіоналізми.....	19
Написання слів іншомовного походження.....	22
<i>Підсумкові завдання до теми «Лексикологія»</i>	26
ФРАЗЕОЛОГІЯ.....	30
<i>Підсумкові завдання до теми «Фразеологія»</i>	35
СЛОВОТВІР. ОРФОГРАФІЯ.....	39
<i>Підсумкові завдання до теми “Словотвір. Орфографія”</i>	44
МОРФОЛОГІЯ ТА ОРФОГРАФІЯ.....	47
САМОСТІЙНІ ЧАСТИНИ МОВИ.....	49
<i>ІМЕННИК</i>	49
Іменник як частина мови.....	49
Написання власних іменників.....	50
Рід і число іменників.....	52
Відмінювання іменників.....	55
Відміни іменників.....	56
Відмінювання іменників I відміни.....	59
Відмінювання іменників II відміни.....	62
Відмінювання іменників III відміни.....	67
Відмінювання іменників IV відміни.....	68
Відмінювання іменників, що мають лише форми множини.....	70
Незмінювані іменники.....	70
Творення іменників.....	72
<i>НЕ</i> з іменниками.....	74
Написання та відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові.....	76
<i>Підсумкові завдання до теми “Іменник”</i>	78

ПРИКМЕТНИК	82
Прикметник як частина мови.....	82
Ступені порівняння прикметників.....	83
Якісні, відносні та присвійні прикметники	86
Відмінювання прикметників.....	90
Творення прикметників	92
<i>Н</i> і <i>НН</i> у прикметниках.....	95
Написання складних прикметників разом і через дефіс.....	96
<i>НЕ</i> з прикметниками	98
Написання прізвищ прикметникової форми	100
Підсумкові завдання до теми “Прикметник”	103
ЧИСЛІВНИК	108
Числівник як частина мови	108
Числівники кількісні й порядкові, прості й складені.....	109
Відмінювання кількісних числівників. Буква <i>Ь</i> на кінці числівників	111
Відмінювання дробових і збірних числівників.....	115
Відмінювання та написання порядкових числівників.....	117
Узгодження іменників з числівниками в роді, числі та відмінку.....	121
Підсумкові завдання до теми “Числівник”.....	123
ЗАЙМЕННИК	127
Загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль займенника.....	127
Особові займенники	130
Зворотний займенник	132
Питальні та відносні займенники	133
Неозначені займенники	138
Заперечні займенники	140
Присвійні займенники	140
Вказівні займенники.....	142
Означальні займенники.....	143
Підсумкові завдання до теми “Займенник”	144
ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО В 6-МУ КЛАСІ	150
Підсумковий лінгвістичний марафон.....	157

ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО В 5-МУ КЛАСІ

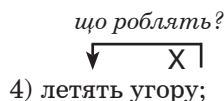
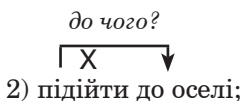
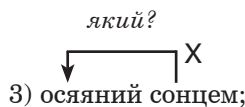
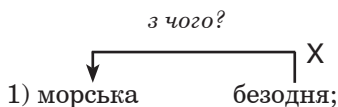
Словосполучення та речення. Головні та другорядні члени речення

- 1. Лінгвістичний марафон (хто першим дійде до останнього питання?). Вибери правильний варіант відповіді.**
 - 1. Словосполученням називають:**
 - а) будь-яке сполучення двох і більше слів, — *далі дивись №5;*
 - б) смислове й граматичне сполучення двох або більше повнозначних слів, поєднаних підрядним зв'язком, — *далі дивись №7.*
 - 2. Реченням називають:**
 - а) одиницю інформації, яка складається зі слів, — *далі дивись №4;*
 - б) граматичне та інтонаційне поєднання слів, яке служить для формування, вираження й повідомлення думок, — *далі дивись №11.*
 - 3. Чим відрізняється словосполучення від речення?**
 - а) словосполучення — одиниця називна, а речення — одиниця комунікації (спілкування) — *далі №9;*
 - б) словосполучення менше від речення й не виражає думки — *далі №14.*
 - 4. Будь-яке повнозначне слово несе інформацію, але це не означає, що взяте слово є реченням — повертайся до №2.**
 - 5. Сполучення будь-яких двох і більше слів не може бути словосполученням, бо до словосполучень не належать, наприклад, сполучення неповнозначного слова й повнозначного: на столі, біля дому; або граматична основа речення: лунає дзвін, скрипить віз тощо — повертайся до №1.**
 - 6. За метою висловлювання речення поділяють на:**
 - а) розповідні, питальні, спонукальні — *далі №12;*
 - б) розповідні, питальні, спонукальні та окличні — *далі №8.*
 - 7. Правильно! Запам'ятай це визначення й переходи до №3.**
 - 8. За метою висловлювання речення поділяють на розповідні, питальні та спонукальні, а за емоційним забарвленням — на окличні та неокличні — повертайся до №6.**
 - 9. Словосполучення дає поширену назву предмету або явищу — тобто є одиницею називною, а речення служить засобом формування та передачі думок. Твоя відповідь правильна, — переходи до №2.**
 - 10. Членами речення не бувають:**
 - а) звертання, вставні слова та словосполучення — *далі №13;*
 - б) деякі повнозначні слова, які не мають особливого смислового навантаження — *далі №15.*
 - 11. Це визначення потрібно запам'ятати — ти з ним зустрінешся в 7 класі — далі №6.**

12. Таке твердження є правильним — переходь до №10.
 13. Ти успішно дійшов до фінішу, з чим тебе й вітаємо!
 14. Словосполучення (поширене) буває набагато більшим від речення, яке може складатися й з одного слова, порівняй: поїхати на море відпочивати (словоспол.) — Море! (реч.) — повертайся до №3.
 15. “Особливе смислове навантаження” не може бути ознакою, яка відмежовує члени речення від нечленів речення, — повертайся до №10.
 2. Поєднайте лініями слова так, щоб утворились словосполучення.

	повагу		рухатися
Загубити	олівці	здібний	музикант
втрачати	рівновагу	здатний	шахіст
	гаманець		утворювати
	матуся		газети
люба	сестричка	передплачувати	заяву
будь-яка	шапочка	підписувати	доручення
	програма		журнал

3. Визначте словосполучення, у якому немає помилок у схемі.

4. Серед поданих словосполучень знайдіть граматичні основи й випишіть їх.

Квіти в саду, сідай поруч, показ скінчився, чекаючи нас, тріснула кварта, шовковиста вовна, химерні візерунки, копали всі, роздивлятися картину, море хвилюється, звично поспішати, знітилась царівна, ранковий присмерк, чудовисько злякалось, знак попереджає.

Підкресліть третю від початку букву в першому слові граматичних основ і прочитаєте друге ім'я богині Афродіти.

5. Заповніть таблицю прикладами з поданих речень і поставте до кожного з членів речення питання.

1. Солодко звучать струни дзвінкої арфи.
2. Дівчата стиха починають сумну пісню.
3. За ними зухвало озиваються парубки.

член речення	приклад з речення	питання
<u>підмет</u>		
<u>присудок</u>		
<u>додаток</u>		
<u>означення</u>		
<u>обставина</u>		

Просте й складне речення. Звертання. Вставні слова

6. Серед поданих речень знайдіть два односкладних і два складних речення і випишіть їхні номери в табличку.

1. Міфи складались у сиву давнину.

2. Ми відрізняємо міф від літературного оповідання, бо міфи не мають автора.

3. Міф — наслідок колективної творчості первісного племені. 4. Однак міф відрізняється й від казки, оскільки він призначений не для дітей, а для дорослих.

5. Пригадайте будь-який міф. 6. У ньому можна зустріти звичайних людей, і богів, і демонів, велетнів і небувалих тварин.

односкладні		складні	

1 — б 3 — о 5 — г 7 — і

2 — р 4 — а 6 — е 8 — к

Підставте букви під номерами виписаних речень і прочитаєте ім'я дружини Зевса — верховного бога в грецькій міфології.

7. Визначте вид речень за метою висловлювання. Варіанти відповідей впишіть у табличку. Вставте пропущені розділові знаки.

Речення №	1	2	3	4	5
Варіант відповіді					
Букви					

Варіанти відповідей:

1 — розповідне;

2 — питальне;

3 — спонукальне.

1. Великий Зевсе батьку всіх безсмертних і смертних невже ти ганебно тікаєш?
2. Адже ми могутні непереможні боги.
3. Згадай про мужність про честь і хутчіш повертайся сюди, на Олімп!
4. Стоголовий велетень Тіфон не зможе тебе перемогти!
5. Невже ти злякався тієї потвори?

Підставте букви під виписані варіанти відповідей і дізнаєтесь, як звали в грецькій міфології бога смерті.

1 — а 2 — т 3 — н

8. Визначте, чим ускладнені речення. Варіанти відповідей запишіть у табличку.

Речення №	1	2	3	4	5	6
Варіант відповіді						
Букви						

Варіанти відповідей:

- 1 — однорідними членами речення;
- 2 — звертаннями;
- 3 — вставними словами.

1. Бачиш, юначе, гору, оповиту сивими хмарами?
2. То, як відомо, знаменитий Парнас зі священною печерою Аполлона.
3. У тій печері Аполлонова прислужниця Піфія провіщає смертним майбутнє чи дає поради.
4. Можливо, ти й не збагнеш усіх її слів.
5. Пам'ятай, Кадме, у твоїх руках доля сестри.
6. Вислухаєш Піфію уважно й добре запам'ятаєш її слова.

Підставте букви й прочитаєте ім'я могутньої богині землі в грецькій міфології.

12 — к 13 — е 21 — я 23 — з

9. Складіть з поданих слів прислів'я. Розставте розділові знаки. Підкресліть однорідні члени речення.

1. Бере, на словах, а, на ділі, міста, боїться, жаби.
2. Узяти, віддати, умів, то, умій.
3. Сняться, вдень, вночі, і, калачі.
4. Де, чули, не знали, дзвін, та, він.

10. Підберіть з довідки потрібні за змістом звертання з відомих казок. Поставте необхідні розділові знаки.

1. Ловись _____ все велика та велика.
2. Мерзні, мерзні _____.
3. _____ чи ти їла, чи ти пила.

4. _____ несе мене Лиска по каменю-мосту на довгому хвосту!

5. _____ приплинь, приплинь до бережка.

Довідка: вовчий хвіст, Івасику-Телесику, рибко, котику-братику, кізонько моя мила.

11. Упишіть у табличку номери речень зі звертаннями. Уставте пропущені букви й розділові знаки.

1. Серцем я соло..кі мої навіки з вами залишусь.
2. Для нього в саду квіт молодий ніжно рви рукою.
3. О Діко вінком рясно вінчай миле своє воло..я.
4. Є в мене гарне дитя з личком милим і пр..гожим, мов золотаві кв..тки, — любя дон..чка Клеїда.
5. Я блукаю сну не знаю ві..чини-но ві..чини!
6. Що Кіпрідо т..пер діяти нам — гине Адоніс!
7. Барвношатна владарко Афродіто ... не смуги не втомлюй душі моєї горем-журбою.
8. О пов..рнись о пов..рнись миле моє дів..тво!

Речення №					
Літери					

1 — с 2 — о 3 — а 4 — к 5 — і 6 — п 7 — ф 8 — о

Підставте букви під виписані номери речень і дізнаєтесь, як звали автора цих поетичних рядків, яким майже 2,5 тисячі років.

12. Укажіть, у якому реченні правильно розставлено розділові знаки.

1. Шановний мій свекре спасибі тобі на доброму слові.
2. Тепер я караюся, плачу та зарадити горю троянців не можу.
3. Може є серед вас бодай один, що згодиться вийти на двобій зо мною?
4. Тоді підвівся Менелай і почав готуватись до смертельного герцю.

13. Підкресліть граматичні основи в поданих реченнях. Номери складних речень упишіть у табличку. Поставте п'ять пропущених ком.

1. Славетний грецький байкар Езоп був рабом.
2. Одного разу господар послав його до міста з якимсь дорученням.
3. Дорогою Езопові зустрівся місцевий суддя.
4. Він суворо запитав раба куди той простує без господаря.
5. Езоп спокійно відповів незнайомцеві що він не знає.
6. Така відповідь здалася судді підозрілою й він звелів відвести Езопа до в'язниці.
7. Дорогою Езоп пояснив судді що він справді не підозрював що на нього сьогодні може чекати в'язниця.
8. Суддя засміявся та звелів відпустити Езопа.

Речення №				
-----------	--	--	--	--

14. Додайте до поданих речень:

- 1) однорідні члени речення;
- 2) прості речення.

Зразок. Аргонавти стежили за орлом і... 1) Аргонавти стежили за орлом і не помічали небезпеки. 2) Аргонавти стежили за орлом, і страх поволі огортав їхні душі.

Довідка: ... тому аргонавтам слід було поспішати ладнати корабель; ... тепер кожен міг, намастивши соком з неї меч, щит і тіло, стати невразливим; ... за мить дракон уже спав.

1. Медея дістала зі своєї скриньки сонного зілля і ... 2. Там, де капала кров з рани Прометея, виросла чорна квітка і ... 3. Цар Еот швидко дізнається про відсутність золотого руна і

15. Уставте пропущені букви та розділові знаки. Визначте речення, яке не є складним.

1. Мінотавр — напівлюдина напівбик — кожні дев'ять років вим..гав страшну дан..ну у вигляді с..ми юнаків і с..ми дівчат яких він пож..рав. 2. Одного разу юнак Тесеї ..порядив к..рабель на якому були білі та чорні вітрила. 3. Білий кол..р парусів мав означати перемогу над Мінотавром а чорний — поразку. 4. Тесеї не тільки не заблукав у лаб..ринті Мінотавра але й переміг чудов..сько. 5. На radoцax Тесеї забув поміняти вітрила на білі і його батько, помітивши с..гнал поразки, з горя кинувся в ро..бурхане море й загинув.

16. Визначте, чим ускладнені речення:

1 — звертаннями; 2 — вставними словами; 3 — однорідними членами речення.

Варіанти відповідей запишіть у таблицю. Вставте пропущені розділові знаки.

Речення №	1	2	3	4	5	6	7	8
Варіант відповіді								
Букви								

1. Кинув Дедал напризволяще свою майстерню сів на корабель довго плів і нарешті дістався до острова Крит. 2. Цар Мінос з радістю зустрів митця й не тільки дав пристанище Дедалові а й навіть одружив його з чарівною критянкою. 3. Минали роки а Дедал зрозуміло ніяк не міг забути далекої батьківщини. 4. Він звернувся до царя: “Справедливий Міносе відпусти мене з моїм сином на батьківщину!” 5. Мінос не схотів врахувати ні ретельної роботи Дедала ні побудованого ним дивовижного лабіринту-палацу для Мінотавра. 6. Здавалось надії повернутись додому вже немає. 7. Журно дивився Дедал на чайок мріяв про рідну землю й уявляв себе птахом. 8. — Могутній Зевсе дозволь мені піднятись у небесний простір!

Підставте букви в таблицю й дізнаєтесь, як називалось давнє місто в центрі Греції (у Беатії).

12 — л 21 — і 23 — а 31 — и 32 — в 33 — ф

Пряма мова. Діалог.

Розділові знаки при прямій мові та діалозі

17. Поєднайте термін з його визначенням.

Пряма мова — *висловлювання однієї особи.*

Діалог — *дослівно відтворений чужий вислів, що, як правило, супроводжується словами автора.*

Монолог — *дослівно відтворена розмова двох чи кількох осіб.*

18. Спробуйте розставити розділові знаки, щоб з'явився зміст у поданому тексті.

Якось грецького філософа Діогена запитали як ти думаєш яка тварина найнебезпечніше кусається він відповів з хижаків слід боятися наклепника а з ручних звірів облесника.

19. Визначте схему, у якій допущено помилку.

1. А: “П”, — а.	4. А: “П...” — а.
2. “П?” — а.	5. “П”, — А.
3. А: “П!”	6. “П, — а, — п”.

20. Запишіть подані речення, використовуючи пряму мову.

Зразок. Колхи зажадали від феакського володаря видати їм царівну Медею. — “Віддай нам царівну Медею”, — зажадали колхи від феакського володаря.

1. Дружина Алкіноя, цариця Арета, порадила йому, щоб Ясон одружився з Медеєю.
2. На ранок Алкіной урочисто повідомив колхів, що він не може розлучити подружжя.
3. Колхи не зважилися повертатися додому без Медеї і попросили в Алкіноя дозволу залишитись на острові Схерії.

21. Доповніть діалог словами автора.

- Софокле, кажуть, що ти над трьома рядками працюєш чотири дні.
- Так, це правда.
- Чотири дні?! Я за цей час написав би тисячу рядків!
- Немає сумніву, але вони проживуть не більше чотирьох днів.

*Летіла лелека,
заклекотіла до лелечат.*

Орфограми в коренях, префіксах, суфіксах

22. Уставте пропущені літери, доберіть перевірні слова.

в..рба	_____	з..мля	_____
з..лений	_____	з..рно	_____
п..ро	_____	д..мовий	_____
в..сна	_____	дал..чїнь	_____
в..шневий	_____	джер..ло	_____
д..шевий	_____	т..хенько	_____

23. Уставте пропущені приголосні, доберіть перевірні слова.

боро..ьба (т/д)	_____	ле..ко (г/х)	_____
гря..ка (т/д)	_____	про..ьба (з/с)	_____
ні..ті (г/х)	_____	кі..ті (г/х)	_____
бі..ти (г/х)	_____	сте..ка (ш/ж)	_____
ши..ка (п/б)	_____	бере..ти (х/г)	_____

24. Уставте пропущені префікси з- або с-.

..казати, ..ліпити, ..берегти, ..пекти, ..фотографувати, ..творити, ..бродити, ..ламати, ..ховати, ..брехати, ..прямувати, ..читати, ..гребти, ..кликати, ..фабрикувати, ..дійснити, ..терти, ..хитрувати.

У словах з префіксом з- підкресліть 4-у від початку літеру й прочитаєте ім'я титана, який подарував людям вогонь.

25. Підберіть до поданих слів спільнокореневі, щоб відбулося подвоєння приголосних.

Зразок: кїнь — кїнний, змінa — беззмїнний.

день	_____	стїна	_____
закон	_____	телефон	_____
година	_____	осїнь	_____
зуби	_____	зброя	_____
давати	_____	дїлити	_____

26. Уставте у словах, де потрібно, м'який знак.

Дівчинон..ці, рибал..с..кий, будеєт..ся, сформуєш.., Вас..ці, син..ка, Хар..ків, злиш..ся, велетен.., камінец.., мен..ший, говорят.., сіл..с..кий, промін..чик, дон..чин, добровол..ці, лис..тя, буд..-який, навіт.., у..мішка, т..мяний, степ.., Гор..кий, лял..ці.

У словах без вставленого м'якого знака підкресліть другу від початку букву й прочитаєте назву колекціонера, який збирав військові відзнаки.

27. Подані приклади ілюструють правила вживання апострофа. Пригадайте їх і запишіть у таблицьку.

1. _____ _____	П'ють, п'ять, в'язати, м'ята, верф'ю.
2. _____ _____	Пір'я, матір'ю, бур'ян, кур'єр, інтер'єр, Мар'яна.
3. _____ _____	Роз'яснити, під'юджувати, з'єднати, під'їжджати.
4. _____ _____	Лук'ян, Лук'янівка, Лук'яненко.

28. Визначте рядок, у якому всі слова записані правильно. Підкресліть слова з помилками.

- А з'явитися, зв'язок, б'ють, дзвякнути, в'ється
Б зяблик, буряк, румяний, дерев'яний, рясний
В медвяний, кучерявий, сім'я, м'ятний, тьм'яний
Г в'юн, солон'їний, цв'яшок, сузір'я, п'ятдесят
- А духмяний, Рєпін, сер'йозний, дірявий, подвір'я
Б морквяний, дит'ясла, без'ядерний, любов'ю
В мавп'ячий, пів'яблука, дерев'яний, під'їхати
Г торф'яний, роз'яснити, оловяний, круп'яний

29. Визначте рядок, у якому правильно записані всі слова.

- А киньте, кінцівка, тьмяний, уральський, волинський, пальці, менший
Б якісний, кількісний, проїздний, студентський, кістлявий, шістсот
В червяк, морквяний, В'ячеслав, розмякшити, під'їжджати, дит'ясла
Г величезний, бринить, марево, куриво, лапятий, заберати, допомогати